

מגילת הרצוג-גוש עציון
ימי עיון בתנ"ך
קיי"ת תשע"ב

The Story of Bilaam – Numbers 194

Balak and Pharoah .1

שמות	במדבר פרק כב
(פרק א, ט) ...הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו:	(ג) ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא
(פרק א, יב) ... ויקצו מפני בני ישראל:	ויקץ מואב מפני בני ישראל:
(פרק י, יד) ויעל הארבה על כל ארץ מצרים וינח בכל גבול מצרים כבד מאד ... (טו) ויכס את עין כל הארץ ומחשה הארץ ויאכל את כל עשב הארץ ואת כל פרי העץ אשר הותר הקרד ולא נותר כל ירק בעץ ובעשב השדה בכל ארץ מצרים:	(ד) עמה ילחכו הקהל את כל סביבתינו כלחך השור את ירק השדה ... (ה) הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ ...
(פרק א, ט) ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו: (י) הבה נתחכמה לו פן ירבה ונהיה פי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שפאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ:	(ו) ועמה לכה נא ארה לי את העם הנה פי עצום הוא ממני אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ...

Did God change His mind? .2

רמב"ן במדבר פרק כב פסוק כ

והנכון בעיני בענין הזה, כי מתחלה מנעו השם שלא יקלל את העם כי ברוך הוא, ולמה ילך עמהם אחרי שלא יקללם והם לא יחפצו בו לדבר אחר, על כן אמר לא תלך עמהם שלא תאור את העם כי ברוך הוא, ובידוע כי בלעם הודיעם את דברי האלהים. ובלק שלח אליו פעם שנית כי לא האמין, והוסיף לו כבוד בשרים רבים ונכבדים מן הראשונים ונדר להרבות שכרו וכבודו. ובלעם ענה אותם, שאין הדבר תלוי בממון ולא ברצונו, רק הכל ביד השם וישאל ממנו עוד מה יצוה אותו, ועשה זה כהוגן, כי מה ידע הוא בדעת עליון ועצת ה' לעולם טובה והוא יורה חטאים בדרך, ויודיענו מה יענה מלאכי גוי או יגיד לו מה יקרה להם בעתיד. והנה השם אמר לו, כבר הודעתך כי העם ברוך הוא ולא תוכל לקללם, ועתה חזרו לפניך, ואם לקרוא לך בלבד באו כלומר שיתרצו בלכתך עמהם על מנת שלא תקלל את העם כאשר הודעתך מתחלה קום לך אתם, ואך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה, שאפילו אם אצוה אותך לברך שתברכם לא תירא מבלק, וזה טעם "אם לקרא". וכן היה החפץ לשם הנכבד מתחלה שילך עמהם. אחרי הודיעו אותם שלא יקללם ושיתנהג בענינם כאשר יצוה. כי הרצון לפניו יתברך שיברך את ישראל מפי נביא לגוים:

Why fear Bilaam's curses? .3

אברבנאל:

... אם היה בלעם מקלל את ישראל היו גויי הארץ בוטחים בקללתו ומתאמצים להלחם בישראל. ובוזה הועיל ענין בלעם וברכותיו לישראל מאד, וזהו מה שאמרה רחב למרגלים ששלח יהושע: ידעתי כי נתן ה' לכם את הארץ וכי נפלה אימתכם עלינו וגו', ומאין ידעה כל זה האשה ההיא שה' הוא האלוהים בשמים ממעל ובארץ מתחת? אלא מדברי בלעם ונבואותיו ...

What is the purpose of the episode of Bilaam and the donkey? .4

א. לו יש חרב בידי - מדרש תנחומא (בובר) פרשת בלק סימן יג

כך אמרה האתון לבלעם לי אין אתה יכול להרגני, אלא אם כן יש חרב בידך, והיאך אתה רוצה לעקור אומה שלימה, שתק ולא מצא תשובה...

ב. רמב"ן במדבר פרק כב פסוק כג

וטעם הנס הזה, להראות לבלעם מי שם פה לאדם או מי ישום אלם, להודיעו כי השם פותח פי הנאלמים, וכל שכן שיאלם ברצונו פי המדברים, גם ישים בפיהם דברים לדבר כרצונו כי הכל בידו, ולהזהירו שלא ילך אחר נחש וקסם ויקללם בהם, כי מנחש וקסם היה:

What lesson is the Torah teaching us in this story? .5

תלמוד בבלי מסכת מכות דף י עמוד ב

בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו. מן התורה, דכתיב: (במדבר כ"ב) לא תלך עמהם, וכתיב: (במדבר כ"ב) קום לך אתם...